

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2006. május 10. 8:00

I.

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszelemet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

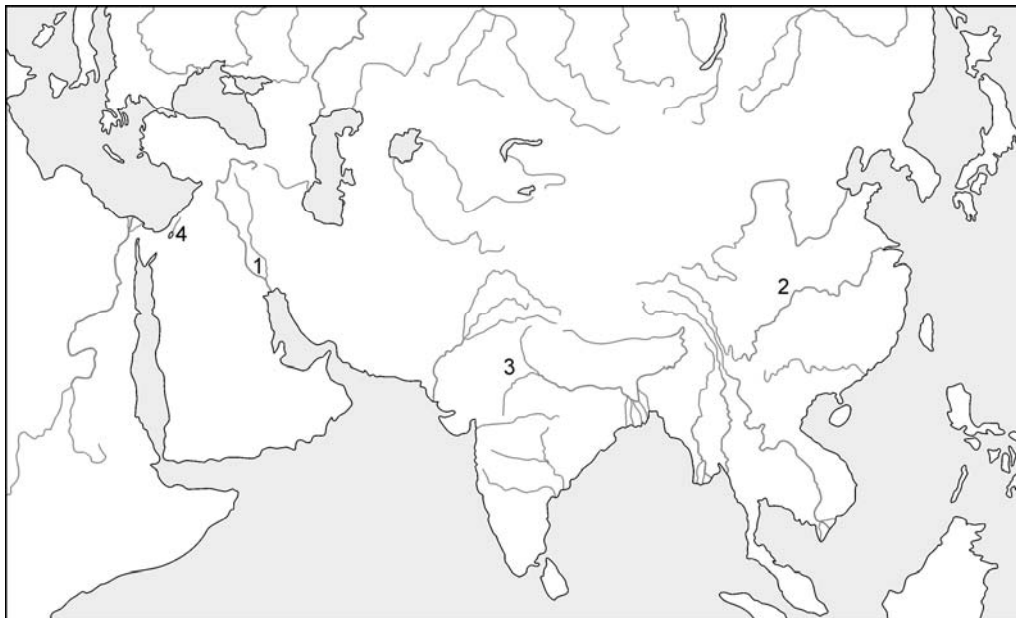
Eredményes munkát kívánunk!

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat az ókori keleti civilizációkkal kapcsolatos.

Azonosítsa a térképen számmal jelölt ókori államokat (civilizációkat), és rendelje az alábbi fogalmakat a térképen felismert államokhoz! (Elemenként 0,5 pont.)

A) taoizmus

B) templomgazdaság

C) Ótestamentum

D) brahmanizmus

Sorszám	Az állam neve	A fogalom betűjele
1.		
2.		
3.		
4.		

4 pont

2. A következő feladat a késő középkori állam működésére vonatkozik.

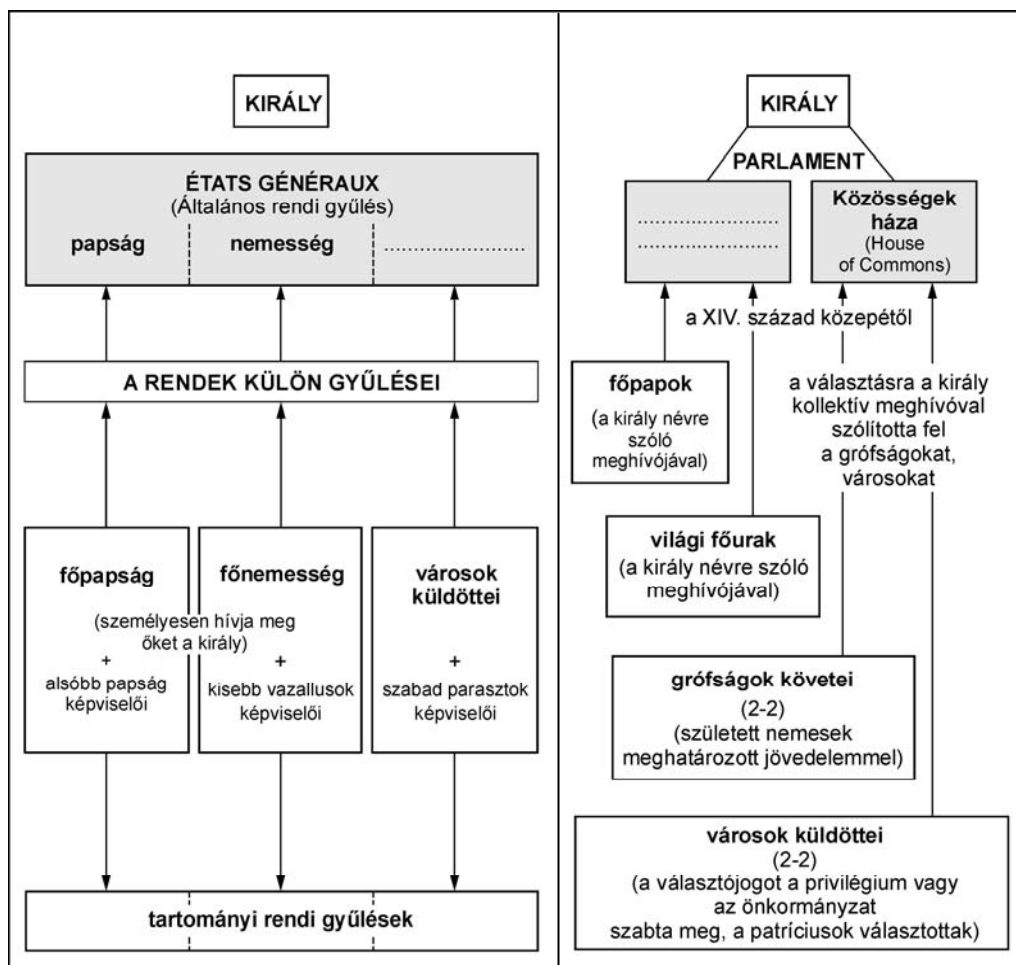
Válaszoljon a kérdésekre az ábrák és ismeretei segítségével!

a) Nevezze meg, hogy az 1., illetve a 2. ábra mely állam rendi gyűlését mutatja!
(Elemenként 0,5 pont.)

1. ábra:

2. ábra:

1. ábra

2. ábra

b) Írja be az ábrákon található üres helyekre a megfelelő fogalmakat!

(Elemenként 0,5 pont.)

c) Értelmezze a rendi dualizmus kifejezést! (1 pont)

.....

3 pont	

3. A feladat a középkori Magyar Királysággal kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei alapján!

a) Döntse el az állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Választását X jellel jelölje!

(Elemenként 0,5 pont.)

„Mindenekelőtt esküvel elhatároztuk, hogy ha a főembereknek rokonát lopás bűnben találják egy tyúk értékén túl, [...] akasszák fel, és egész vagyona vesszen el. Ha valamely szabadot vagy rabszolgát lopáson érnek, akasszák fel. Ha pedig, hogy megmeneküljön az akasztófától, a templomba menekül, kihozván őt a templomból,

vakítsák meg. Az olyan rabszolga pedig avagy szabad, aki libát vagy tyúkot lop, fél szemét veszítse el, s amit lopott adjja vissza. [...]

Ha valamely szabad ember tíz dénár értékűt lop, akasszák fel, ha tíz dénárnál kisebb értékűt lop, a lopott értéket tizenkétszeresen adjja vissza, és egy ökröt fizessen. [...]

Ha ezután valakit az egész falu tolvajnak kiált, istenítélettel vizsgálják meg. [...]

Ha a bíró a rabszolga orrát nem vágja le, vagy a szabadot nem akasztja fel, vesszen mindene, fiain és lányain kívül, s magát adják el. Ha pedig ártatlant akaszt fel, száztíz pénzt fizessen, és a felakasztott személy minden vagyonát adjja vissza. [...]

Akik pogány szokás szerint kutak mellett áldoznak, vagy fákhoz, forrásokhoz, kövekhez ajándékokat visznek, bűnükért egy ökörral fizessenek." (Szent László törvénykönyvéből)

Állítások	Igaz	Hamis
1. László törvényeiben a tolvajokat egyformán büntette.		
2. László korában elfogadott bizonyítási eljárás volt az istenítélet.		
3. A törvény szigorúbban büntette a bírót, ha a tolvajt futni hagyta, mintha ártatlant ítélte el.		
4. László uralkodása idején már feledésbe merültek a pogány szokások.		

b) Nevezze meg, mely gazdasági célt szolgálták a törvényben megfogalmazott intézkedések! (1 pont)

.....

c) Nevezze meg, mely társadalmi berendezkedés megerősödéséhez járultak hozzá a fenti törvények! (1 pont)

.....

4 pont	

4. A következő feladat a felvilágosodás elveire vonatkozik.

Nevezze meg a források alapján, hogy az idézetek mely elvet írják körül!

(Elemenként 0,5 pont.)

a) „Minden államban háromféle hatalom van: a törvényhozó hatalom, a nemzetközi jog alá tartozó dolgokra vonatkozó végrehajtó hatalom, végül az a végrehajtó hatalom, amely a polgári jog alá tartozó dolgokra vonatkozik.” (Montesquieu: *A törvények szelleméről*)

.....

b) „[...] a kormányzás, ha mégoly örökletes is, ha mégannyira egyetlen ember kezébe tétetett is le, nem magánjóság, hanem közvagyon, következésképpen sosem vehető el a néptől, akiknek lényegében egyedüli és kizárólagos birtoka.” (Az *Enciklopédia*)

.....

c) „Az eladás és a vásárlás általános szabadsága az egyetlen eszköz arra, hogy az egyik oldalon az eladó számára olyan ár alakuljon ki, amely ösztönzi a termelést, a másik oldalon viszont a fogyasztó számára biztosítsa a legjobb árut a legalacsonyabb áron.” (Turgot: *Észrevételek a javak képződéséről és felhasználásáról*)

.....

d) „Minthogy szabad államban minden szabad lelkű ember maga kell, hogy kormányozza magát [...] Minthogy azonban ez nagy államokban keresztülvihetetlen, és kis államokban is sok hátránnyal jár, a népnek a maga képviselői útján kell megtennie mindazt, amit maga nem tud megtenni.” (Montesquieu: *A törvények szelleméről*)

.....

2 pont	

5. A feladat Bocskai István végrendeletéhez kapcsolódik.

Válaszoljon a kérdésekre a forrás és saját ismeretei alapján! (Elemenként 1 pont.)

„Hogy pedig említett katonáink szétszórta [...] el ne kallódjanak, [...] hanem mindenkor és minden időben [...] állandó lakóhelyen egy tömbben – Erdélyben lakó hűséges székelyeink szokása szerint – minél alkalmasabban, hasznosabban és gyümölcsözőbben szolgálhassanak, készenlétben és felkészültek legyenek, Szabolcs megyében levő [...] birtokrészeinket [...] említett 9254 katonáknak, örököseiknek és mindkét nembéli összes leszármazottaiknak azzal a feltétellel adtuk, [...] hogy más adományos nemesek szokása szerint parancsunkra vagy utódaink parancsára jó fegyverekkel és hadieszközökkel felszerelten mindenfajta, vagyis általános és részleges hadfelkelésben kötelesek és tartoznak jelen lenni, és hűségesen szolgálni.” (Bocskai István *kiváltságlevele*)

„Valameddig az magyar korona ott fenn, nálunknál erősebb nemzetségnél, az németnél leszen, és a magyar királyság is a németeken forog, mindenkor szükséges és hasznos egy magyar fejedelmet Erdélyben fenntartani, az nekik is oltalmukra, javukra leszen. [...]” (Bocskai István *végrendelete*, 1605)

a) **Határozza meg, mely történelmi esemény (háború) előzte meg a Bocskai-szabadságharcot!**

.....

b) **Fogalmazza meg röviden, hogy Bocskai szerint miért van szükség az Erdélyi Fejedelemség függetlenségének fenntartására!**

.....

c) **Nevezze meg azt a társadalmi csoportot, amelyet Bocskai letelepített és kiváltságot adott számukra!**

.....

d) Nevezze meg, melyik erdélyi nemzet szabadsága szolgált mintául a kiváltságok megadásánál!

.....

e) Nevezze meg, milyen szerepet szánt a későbbiekben Bocskai az adományban részesítetteknek!

.....

5 pont	

6. Az alábbi feladat a francia polgári forradalomra vonatkozik.

Írja be a táblázat kipontozott helyeire az odaillő fogalmakat! (Elemenként 0,5 pont.)

A FRANCIA FORRADALOM 1789–1793 KÖZÖTT				
ÉVEK	ÁLLAMFORMA	TÖRVÉNYHOZÓ HATALOM	VÉGREHAJTÓ HATALOM	SZEMBEN ÁLLÓ POLITIKAI ERŐK
1788	a)	KIRÁLY	KIRÁLY	abszolút kormány ↕ b)
1789	ALKOTMÁNYOS MONARCHIA	d) NEMZETGYŰLÉS	c)	királpártiak ↕ alkotmányos monarchisták
1790				radikálisok
1791		TÖRVÉNYHOZÓ NEMZETGYŰLÉS		alkotmányos monarchisták ↕ girondiak
1792		KONVENT		KONVENT BIZOTTSÁGAI
1793	e)	KONVENT	KONVENT BIZOTTSÁGAI	girondiak ↕ f)

3 pont	

7. A feladat a dualizmus kori gazdaságról szól.

A források és ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre!

a) Az 1848-as polgári forradalom felszámolta a feudális termelés jogi kereteit. Ennek ellenére nem lendült fel a vállalkozási kedv. Miért? Karikázza be a két helyesnek tartott válasz sorszámát! (Elemenként 0,5 pont.)

1. A kedvezőtlen földrajzi viszonyok miatt.
2. Nem épültek vasutak az országban.
3. Magyarország politikai státusa rendezetlen volt.
4. Kevés volt a szakember, valamint a befektetendő tőke.

b) Hogyan függ össze a vasútépítés gyors üteme az 1867. évi XIII. törvénycikk tartalmával? (1 pont)

„1. § Az 1867-ik évi július 2-kán kelt országos határozat folytán, jelen törvény által felhatalmaztatik a minisztérium, hogy vasutak és csatornák építésére valóságos értékben 60 millió ezüst frtnyi vagy 150 millió francnyi kölcsönt létesítsen 50 évre 5.650,000 ezüst forint, vagyis 11.625,000 francnyi évi járadék kötelezése mellett [...]” (1867. évi XIII. törvénycikk a vasutak és csatornák építése végett létesítendő kölcsönről)

.....

.....

c) Melyik évtizedben épült a legtöbb vasútvonal? (1 pont)

Év	A vasútvonalak hossza (km)	100 km ² -re jutó vasút (km)
1846	35	0,0
1850	222	0,1
1867	2 285	0,8
1873	6 285	1,9
1890	11 246	3,4
1900	17 108	5,2
1913	22 084	6,8

	1866	1894
Vasúti személyszállítás	3 400 000 személy	49 578 839 személy
Vasúti teherszállítás	3 000 000 tonna	27 514 743 tonna

d) Nevezze meg, mely iparágak fejlődését segítette elsősorban a vasútépítés! Említsen kettőt! (Elemenként 0,5 pont.)

.....

e) Nevezze meg azt a közlekedési minisztert, akinek a nevéhez a vasút reformja köthető!
(1 pont)

.....

5 pont	

8. A feladat a XX. század gazdaságához kapcsolódik.

Válaszoljon a kérdésekre ismeretei és a források segítségével!

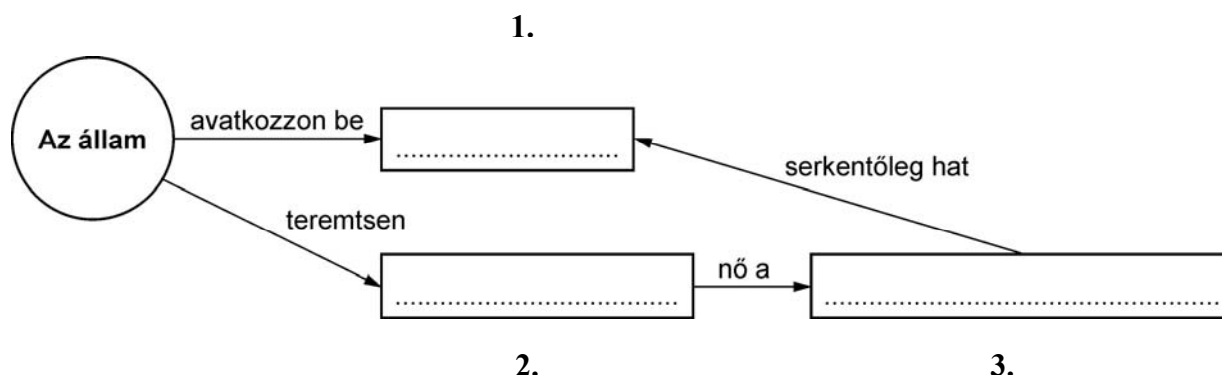
„A bankok fizetéképtelenné váltak és csődbe jutottak. A hitelrendszer összeomlása viszont lehetetlenné tette a termelést, a bel- és külkereskedelem működését. [...] Az Egyesült Államokban a munkanélküliek száma 1929–33 között 1,5 milliőről 12,8 millióra (a foglalkoztatottak 3,2%-áról 24,9%-ára) emelkedett. Ugyanezen idő alatt az előállított társadalmi össztermék értéke 46%-kal csökkent.” (Tankönyvi szöveg)

a) Nevezze meg a forrásban bemutatott jelenséget! (0,5 pont)

.....

b) Egészítse ki az ábrát a forrás és ismeretei felhasználásával! (Elemenként 0,5 pont.)

„Ha az állam ócska palackokat megtöltene bankjegyekkel, megfelelő mélységbe elásatná őket elhagyott szénbányákban, az üregeket színültig megtöltené utcai szeméttel, s aztán [...] magánvállalkozásra bízna, hogy újból kiassa a bankjegyeket [...] nem lenne munkanélküliség, és a visszahatások révén a társadalom reális jövedelme és tőkevagyonja is valószínűleg jelentősen nagyobb lenne, mint amekkora ténylegesen.” (John Maynard Keynes)

c) Magyarázza meg, miért volt szükség az állam fokozott szerepvállalására a gazdaságban! (1 pont)

.....

.....

3 pont	

**9. A feladat a két világháború közötti Magyarországgal kapcsolatos.
Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei alapján!**

a)

A NÉPESSÉG ISKOLÁZOTTSÁGA		
Korcsoport, iskolai végzettség	1920	1949
	százalék	
A 10 éves és idősebbekből 0 osztályt végzett	13,0	4,8
A 15 éves és idősebbekből legalább 8 osztályt végzett	11,2	20,6
A 18 éves és idősebbekből legalább középiskolát végzett	4,2	5,5
A 25 éves és idősebbekből befejezett felsőfokú végzettségű	1,7	1,7

1. Állapítsa meg, milyen jelentős változás figyelhető meg a népesség iskolázottságában!
(0,5 pont)

.....

2. Magyarázza meg a változás okait! (1 pont)

.....

b)

**A férfi keresők származás szerinti megoszlása
a különböző ágazatokban (%)**

Ipari munkás	55,0	45,0
Önálló iparos	71,1	28,9
Birtokos paraszt	79,9	20,1
Mezőgazdasági munkás	87,2	12,8
Tisztviselő, értelmiségi	87,5	12,5

 Saját társadalmi és foglalkozási csoportjából származó

 Más társadalmi és foglalkozási csoportból származó

1. Állapítsa meg, mely területeken volt a legalacsonyabb a társadalmi mobilitás!
(0,5 pont)

-
-

2. Nevezzen meg területenként egy okot! (Elemenként 1 pont.)

-
-

4 pont	

10. A feladat a kommunista diktatúra magyarországi kialakulásával kapcsolatos.

Állapítsa meg, hogy a forrásban megfogalmazott tényezők igazak-e vagy hamisak Magyarországra vonatkozóan! Választását X jellel jelölje! Megállapításait röviden magyarázza meg, vagy konkrét példával támassza alá! (Soranként 1 pont.)

„A szovjet hatalom anatómiája a csatlós államokban.

Miben áll a szovjet hatalom anatómiája ezekben az országokban? A szovjet befolyás és ellenőrzés négy alapvető tényezőt nyugszik:

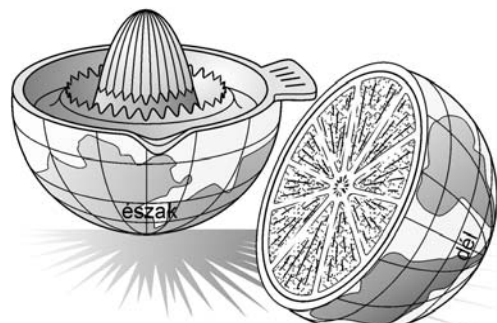
- bizonyos hagyományos kötelek, például a pánszlávizmus és az ortodox egyház, illetve a csatlós államok népessége egyes rétegeiben élő közös félelem a német agresszió újjáéledésétől;
- a szovjet fegyveres erők és biztonsági csoportok azonosítható elemeinek jelenléte vagy fojtogató közelsége;
- a Kreml behatolása és uralkodó szerepe a kormányban, a pártban és az összes többi tömegszervezetben (a gazdasági vállalatokat is beleértve) szovjet és helyi nemzetiségű elemeken keresztül;
- a közös kommunista ideológia, amelyhez az uralkodó csoportok tartják magukat.” (Az amerikai politika alapelvei a kelet-európai szovjet csatlós államok tekintetében, 1949)

Tényezők betűjele	Igaz	Hamis	Magyarázat, példa
a)			
b)			
c)			
d)			

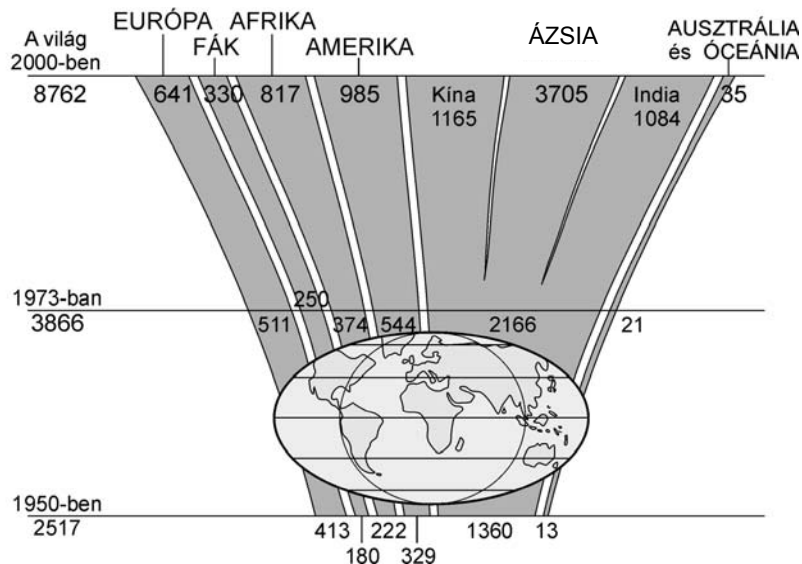
4 pont	

**11. A feladat az Észak–Dél problémához kapcsolódik.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei alapján!**

Előrejelzés a népességnövekedésről 1980-ban

a) Értelmezze egy-egy mondatban a karikatúrát és a diagramot! (Elemenként 0,5 pont.)

Karikatúra:.....

Diagram:

b) Fogalmazza meg a karikatúra és a diagram közötti kapcsolatot! Mely problémára utal mind a két forrás? (1 pont)

.....

c) Soroljon fel az Észak–Dél probléma negatív következményeiből kettőt! (Elemenként 1 pont.)

.....

.....

4 pont

12. A feladat a magyar demokrácia új intézményével, az országgyűlési biztossal (ombudsman) kapcsolatos.

Válaszoljon a következő kérdésekre a forrás és ismeretei alapján!

„32/B. § (1) Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának feladata, hogy az alkotmányos jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszasságokat kivizsgálja vagy kivizsgáltassa, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen.

(2) A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának feladata, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségi jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszasságoakat kivizsgálja vagy kivizsgáltassa, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen.

(3) Az országgyűlési biztos eljárását törvényben meghatározott esetekben bárki kezdeményezheti.

(4) Az állampolgársági jogok, illetőleg a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosait a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés a képviselők kétharmadának szavazatával választja. [...]

(6) Az országgyűlési biztos tevékenységének tapasztalatairól évente beszámol az Országgyűlésnek.

(7) Az országgyűlési biztosokról szóló törvény elfogadásakor a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges." (A Magyar Köztársaság alkotmány)

a) Az állampolgári jogok védelme elsősorban mely törvényen alapul? (0,5 pont)

.....

b) Nevezzen meg ismeretei alapján a forrásban említett két országgyűlési biztoson kívül még egyet! (0,5 pont)

.....

c) Ki kezdeményezheti az országgyűlési biztos eljárását? (0,5 pont)

.....

d) Milyen szavazati aránnyal választja a parlament az országgyűlési biztosokat? (0,5 pont)

.....

e) Az országgyűlési biztos kiket véd és kivel szemben? (Elemenként 0,5 pont)

.....

3 pont	

I. Egyszerű, rövid feladatok	Elérhető pontszám	Elért pontszám
1. Ókori keleti civilizációk	4	
2. A rendi állam működése	3	
3. Középkori magyar királyság	4	
4. Felvilágosodás elvei	2	
5. Bocskai István végrendelete	5	
6. Francia polgári forradalom	3	
7. Dualizmus gazdasága	5	
8. Gazdasági viszonyok	3	
9. A két háború közötti Magyarország	4	
10. Kommunista diktatúra Magyarországon	4	
11. Észak–Dél probléma	4	
12. A demokrácia intézményei	3	
Összesen	44	

javító tanár

	Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		

javító tanár

jegyző

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2006. május 10. 8:00

II.

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!
Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**
Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a Történelmi atlasz térképeit és a Magyar helyesírási szótárt!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok elkészítéséhez az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a Történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (fejlődés, változás, termelés stb.), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerzhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszék javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **négyet** kell kidolgoznia.

Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

kettő rövid és **kettő** hosszú feladat, melyek közül **mindegyik más-más korszakra** és legalább **kettő a magyar történelemre** vonatkozik.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	Keleti és nyugati kereszténység	Rövid
	14.	A középkori gazdaság és kereskedelem	Hosszú
	15.	Az I. világháború utáni világgazdaság	Rövid
	16.	Megbékélési politika az 1930-as években	Hosszú
Magyar történelem	17.	Nagy Lajos törvényei	Rövid
	18.	Buda ostroma	Hosszú
	19.	Nemzeti törekvések a Habsburg Birodalomban	Rövid
	20.	A polgári állam kiépülése Magyarországon	Hosszú
	21.	Magyar tudomány a két világháború között	Rövid
	22.	Az 1956-os megtorlás	Hosszú

A feladatok tanulmányozása után **karikázza be a választott feladatok sorszámát!**

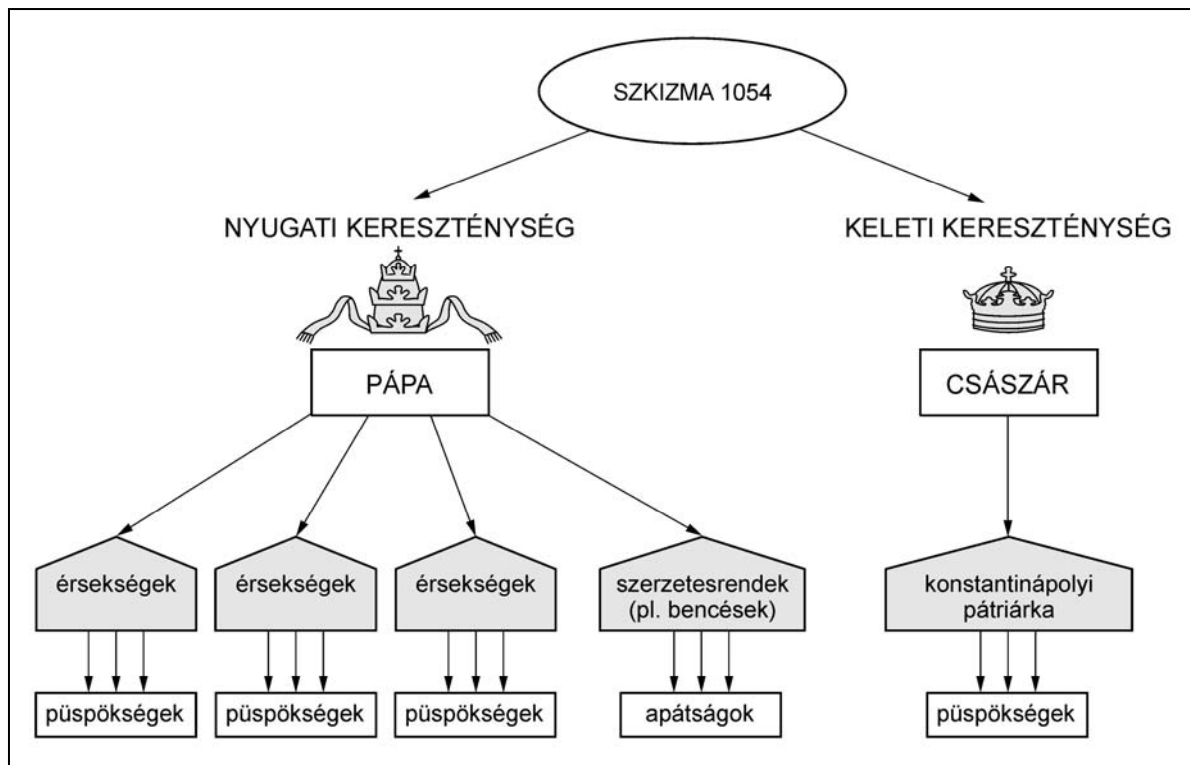
Ellenőrizze választása helyességét az alábbi táblázat kitöltésével!

A feladatválasztás szempontjai	Igen
Négy feladatot választott?	
Legalább két magyar történelmi feladatot választott?	
Legalább egy egyetemes történelmi feladatot választott?	
Két rövid és két hosszú feladatot választott?	
Mind a négy kiválasztott feladata különböző korszakból való? (A táblázatban a korszakokat a kettősvonal választja el.)	
Egyértelműen jelölte feladatválasztásait?	

A feladatok közül **csak a választott négyet dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető!

- 13.** A feladat a keleti és a nyugati kereszténységgel kapcsolatos. (rövid)
 Mutassa be az ortodox és a nyugati kereszténység főbb jellemzőit, és tárja fel, hogy a nyugati egyház politikai szerepének átalakulása miként játszott szerepet az egyházszakadásban!

A nyugati és a keleti kereszténység felépítése

„Dicsőséges császár, két olyan intézmény van, amely elsősorban kormányozza ezt a világot: az egyik a legfőbb papok megszentelt tekintélye, a másik pedig a királyi hatalom. A papok viselte teher annyiban nehezebb, amennyiben az Isten ítélőszéke előtt az embereken uralkodó királyokért is nekik kell számot adniuk.” (I. Gelasius pápa levele, Kr. u. V–VI. század)

- „1. Egyedül a római egyházat alapította maga az Úr.
 2. Egyedül a római pápát mondják joggal egyetemesnek [általánosnak].
 3. Püspököket egyedül ő tehet le és helyezhet székükbe vissza.
 [...]
 11. Az egész világon csak őt illeti meg a pápa név.
 12. Jogában áll császárokat letenni.” (Dictatus Papae, 1075)

ortodox egyház: igazhitű, vagy helytelenebb szóhasználattal görögkeleti egyház. Lényegében az 1054-es szkizma által önállósult egyházszervezet. A római katolikus egyháztól mind hierarchiájában, mind liturgiájában, mind egyes dogmáiban külön-

bözik. Nem ismerik el a pápa elsőségét, nem hisznek a tisztítóűz erejében, a Szentléleket csak az Atyától, és nem a Fiútól is származtatják. A legfőbb méltóságokat kivéve nincsen kötelező cölibátus, csak az újraházasodás tilos. Az ortodox egyház szertartásainak nyelve a görög, az ószláv vagy az egyes nemzeti nyelvek. *(Történelmi fogalomtár)*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

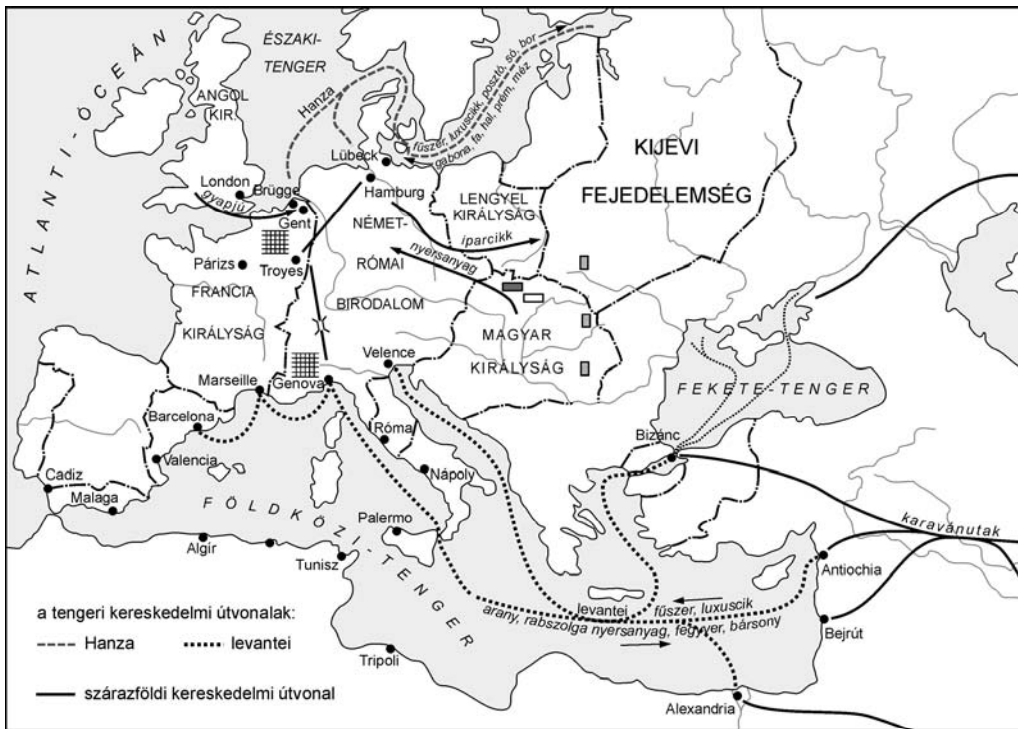
.....

.....

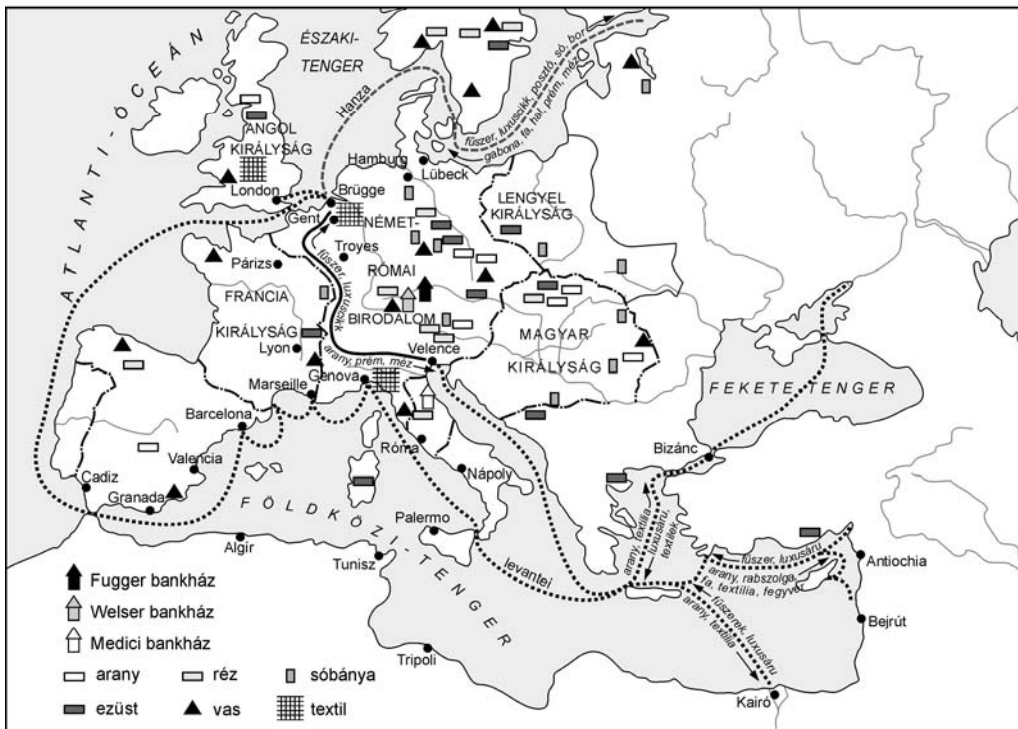
Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

14. A feladat a középkori gazdasággal és kereskedelemmel kapcsolatos. (hosszú)
Mutassa be a források és ismeretei alapján a XI–XIII. és XIV–XV. század gazdasági életének főbb jellemzőit és a helyi és a távolsági kereskedelem fejlődését!

Európa gazdasága a XI–XIII. században

Európa gazdasága a XIV–XV. században

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

- 15. A feladat az I. világháborút követő világgazdasági helyzetet mutatja be. (rövid)**
Elemezze a források és ismeretei segítségével, hogyan hatott a háború a világgazdaság szereplőire, illetve milyen szerkezeti változások mentek végbe a gazdaságban 1929-ig.

A világ ipari termelésének mutatói százalékban (1920–1925)*		
	1920	1925
Világ	93,6	121,6
USA	122,2	148,0
Európa	77,3	103,5
Szovjetunió	12,8	70,1
A világ többi része	109,5	138,1

* Az 1913. évi adatokat 100%-nak tekintve.

„Az egyes országok közötti háborús tartozások és az 1918–20 közötti hitelsegélyek összege 28 milliárd dollárt tett ki. [...] Kelet- és Közép-Európa gazdasági kilátásai tovább rontották a helyzetet, mert a sebtében létrehozott új országokban a vámok és illetékek gátolták az általános fejlődést, [...] az új határok elválasztották a gyárakat a nyersanyagoktól, a kohókat a szénbányától, a gazdaságot a piactól.

[...] Vitathatatlan, hogy a modern háború fellendítette a gazdaság termelékenységét. Gazdasági és technológiai téren ezek az évek nagymértékű előrelépést eredményeztek. Fellendült az autó- és repülőgépgyártás, az olajfinomítás és a vegyipar, a villamos-, festék- és nemesacélipar, a hűtőgép- és konzervgyártás, valamint egész sor más iparág.” (Részlet Paul Kennedy: *A nagyhatalmak tündöklése és bukása* című könyvből.)

„Az 1920-as években tovább nőtt az iparban és a kereskedelemben foglalkoztatottak aránya, illetve csökkent a mezőgazdaságból élők száma. A háború után beindult termelést nyersanyag és élelmiszer túltermelés jellemezte. A háború idején a korábbi felvevőpiacok, mint például India és Japán, maguk is termelni kezdtek, ennek hatására szűkült a korábbi exportőrök piaca. [...] A motorizáció, a futószalag-termelés, a szabványosítás lehetővé tették az olcsó tömegtermelést, [így] a fejlett országok vetélytársává vált Japán, India és Kína is.” (Tankönyvi szöveg)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

16. Háborúellenes elképzelések és diplomácia az 1930-as években (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a két világháború közötti háborúellenes erőfeszítéseket! Válaszában térjen ki a megbékélési politika okaira és kudarcaira!

Kronológia

1933. X. 14.	Németország kilép a Népszövetségből, és otthagyja a leszerelési konferenciát.
1935. III. 16.	Hitler törvényt ad ki az általános hadkötelezettség bevezetéséről.
1935. IV. 11–14.	Franciaország, Nagy-Britannia és Olaszország elítéli a német újrafelfegyverkezést, és békefelhívást ad ki.
1936–1939	Spanyol polgárháború.
1938. III. 12–13.	Anschluss.
1938. IX. 29–30.	Müncheni egyezmény.
1939. III. 31.	A Chamberlain-kormány szakít a megbékélési politikával.
1939. VIII. 23.	A szovjet–német megnemtámadási szerződés.

„A háború veszélye ellen nem fegyverekkel védekezhet az ember, hanem egyedül úgy, hogy eltökélten halad egy új, törvénytisztelő világ megvalósítása felé. A fegyverek ellen nem fegyverek felhalmozásával lehet küzdeni, ez olyan lenne, mint Belzebubot hívni segítségül, hogy űzze el az ördögöket.” (Clement Attlee munkáspárti vezető a brit alsóházban, 1935)

A Népszövetség tagjai

„Az érzellem és a jog arra ösztönöz, hogy segítséget nyújtsunk a köztársasági (spanyol) kormánynak. De ha fegyvereket küldünk neki, ez olyan versenyt hoz létre, amelyben a diktátorok lennének a nyertesek. Végül is a legjobb magatartás az, amely a legreálisabb biztosítékot nyújtja, hogy elérjük a nemzetközi tartózkodásnak ezt a fajtáját. Ha ezt nem tettük volna meg, Európában kitör a háború.” (*Leon Blum francia miniszterelnök beszédéből, 1936*)

„Chamberlain miniszterelnöksége a megbékélés folytatása volt, és egyenesen vezetett a müncheni megegyezéshez, majd a Csehszlovákia megszállása utáni keserű kijózanodáshoz.” (*Tankönyvi szöveg*)

„Németország, az Egyesült Királyság, Franciaország és Olaszország, tekintetbe véve a szudétánémet terület elcsatolására vonatkozó, elvben már elért egyezményt, megegyezett az elcsatolás következő feltételeiben és módozataiban, valamint az ennek következtében foganatosítandó intézkedésekben, és a jelen egyezmény által mind-egyikük felelősséget vállal a végrehajtáshoz szükséges lépések biztosításáért. [...] Optálási {két állampolgárság közötti választás} jogot nyújtanak mindazoknak, akik az átadott területekről elköltözni óhajtanak, valamint mindazoknak, akik oda kívánnak letelepedni. [...] Egy német–cseh bizottság [...] kidolgozza a lakosság kicserélését megkönnyítő rendelkezéseket, és tisztázza az ebből a kicserélésből folyó összes elvi kérdéseket.” (*A müncheni egyezmény, 1938. szeptember 29.*)

„Vajon lehet-e hinni Hitler további, bármilyen ígéretében azok után, hogy túltette magát az annyira ünnepélyes és megismételt ígéretein? [...] Valóban ez az utolsó támadás egy kis állam ellen, vagy még továbbiak is követik-e. Nem lényeges lépés-e ez a világnagyság felé? [...] A demokráciáknak szembe kell szállniuk az ilyen kísérletekkel.” (*Chamberlain brit miniszterelnök 1939 márciusában*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17. A feladat Nagy Lajos uralkodásához kapcsolódik.

(rövid)

**Igazolja a forrás és ismeretei felhasználásával, hogy az 1351-es törvények a közne-
messég érdekeinek védelmében fogalmazódtak meg! Válaszában magyarázza meg
ennek okait is!**

„Mi tehát országunk említett báróinak, előkelőinek és nemeseinek a kérését királyi kegyes jóindulattal meghallgatván, [...] legkedvesebb ősünknek és elődünknek, András király úrnak előbb említett, s aranypecsétjével megerősített, minden gyanútól teljességgel mentes, szóról szóra ide közbeiktatott oklevelét, a benne leírt minden szabadsággal együtt elfogadván, magunkévá tévén és jóváhagyván, kivéve egyedül ugyanazon kiváltságlevélből az előbb említett módon kirekesztett egyetlen cikkelyt, azt tudniillik, »hogy az örökösök hátrahagyása nélkül elhaló nemeseknek jogukban áll birtokaikat még életükben és haláluk esetére az egyháznak vagy másoknak, akiknek akarják, átadni vagy hagyományozni, eladni vagy elidegeníteni« éppen ellenkezőleg: egyáltalán ne legyen joguk ezt megtenni, hanem birtokaik a jog szerint és törvényesen tisztán és egyszerűen, minden ellentmondás nélkül legközelebbi atyafiaikra, nemzetségeikre háramoljanak. [...]

6. Ezenkívül bármely néven nevezett minden szabad faluban, sőt még az udvarnoki és királynéi falvakban élő valamennyi szántóvető és szőlőbirtokos jobbágyainktól is – kivéve a fallal övezett városokat – ezek minden termésének és borának a kilenced részét [a kilencedik tized] fogjuk beszedni, és a királyné asszony is be fogja hajtani és a fent említett bárók és nemcsak bármely birtokaikon élő minden szántóvető és szőlőbirtokos jobbágyuktól hasonlóképpen hajtsák be, és szedik be azok minden termésének és borának a kilencedrészét a saját szükségletükre. [...]

És ha egyesek az imént említett behajtással kapcsolatban másként járnak el, az olyan ellenszegülőknek és jelen rendeletünk megghiúsítóinak a birtokain a terményeknek és bornak ama kilenced részét – bármiféle mérséklés és engedmény nélkül – a saját szükségletünk céljaira fogjuk behajtani. [...]

11. Ugyanazon nemeseknek a kérésére ahhoz is hozzájárultunk, hogy mind az országunk határai között lakó valódi nemesek, mind pedig azok is, akik országunk határain belül fekvő hercegi tartományokban élnek, egy és ugyanazon szabadságot élvezzék.” (Lajos király 1351-es törvényeiből)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

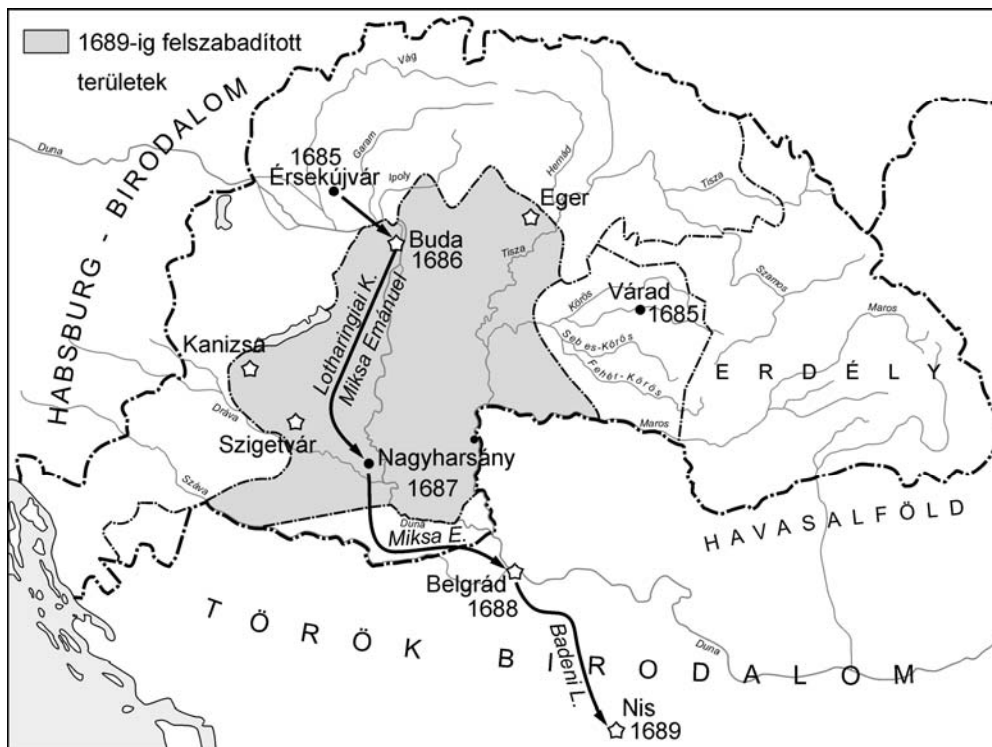
.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

18. A feladat az ország felszabadításával és Buda 1686-os ostromával kapcsolatos. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a visszafoglalás előzményeit, menétét és következményeit az 1687-es pozsonyi országgyűlésig.

A keresztény hadak által felszabadított területek 1689-ig

„Szeptember 2-án az ágyúzás sokkal erőteljesebben kezdődött [...] 12 000 főnyi lovas és gyalogos katonaságot vezényeltek a rohamra, kik már sóvárogva várták a jelt, minthogy az egész éjszakát készenlétben töltötték. A jelt délután 3 óra tájban adta meg a sváb üteg 6 ágyúból [...] A törökök meglehetősen keményen védekeztek, és pedig főleg a brandenburgiak rohama ellen, ezért úgy is tűnt, mintha a katonák meg akarnának torpanni. Mihelyt [...] a cölöpsoron valamelyest túljutottak, s az új rést is tömegesen megrohanta a legénység, már nem lehetett nekik ellenállni, [...] s aki a törökök közül nem menekült a [városból] a várba, azt mind levágták, illetve fogságba ejtették.” (Henrik szász herceg naplójából)

„Azt meglátván [...] Thököly ezereskapitány [...], híres vitéz ember, a magyar hajdúsággal megindul, és a török nem resistálhatván [ellenállhatván] ellene, legelsőbben is a magyarokkal együtt a kőfalakra felmegyen, és a városban penetrál [behatol]. Mely csudálatos vitézi bátorságát látván a német generálok azt mondják egymásnak: »Ez nem ember, hanem orosz lány.«” (Cserei Mihály *Históriájából*)

„Miksa Emánuel bajorjai délről, Lotharingiai Károly császári és brandenburgi katonái északról kezdték a hadműveleteket. A 60 000 ostromlóból 15 000 volt magyar, akik gyalogosként az ostromban, vagy lovasként a környék biztosításában vettek részt. A várat 10 000 katonája élén az albán származású Abdurrahman védte. Buda bevétele komoly feladat elé állította a keresztényeket. (*Tankönyvi szöveg*)

„Ez oly nagy s örökké hálával említendő jótéteményeknek emlékezetére, s alázatosan kedveskedő lelkünknek mindenkorra felismerhető hálája jeléül [...] Ő császári és királyi fenségének saját ágyékából származott fiúörökösei közül az elsőszülöttet fogják törvényes királyunknak s uruknak ismerni.” (*Az 1687-es országgyűlés határozata a Habsburgok örökös királyságáról*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

19. Nemzetiségi törekvések a Habsburg Birodalomban (rövid)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével a XIX. század első felében zajló nemzetiségi törekvéseket a Habsburg Birodalomban!

„A polgári nemzetté válás ideológiai kísérője a nacionalizmus, amely a társadalom alapelemének az emberek történelmileg kialakult közösségét: a nemzetet tartja. A XIX. századra a közös terület, a közös nyelv és kultúra fejlődése után megszületett a gazdasági egység megteremtésének igénye is. Ezt segíti elő a nemzeti öntudatot élesztő és erősítő eszmék rendszere.” (*Tankönyvi szöveg*)

„Talán nincs még ország a világon, melyben több nyelv, és ennek következtében oly sok nemzet honos mint Magyarországon.” (*Schwartner Márton*)

„[...] Bécsben pedig minden mozgalom pártolásra talált, mely a magyar elemet ellensúlyozhatná, mert ezt forradalminak tartották. Eszerint Gáj Ludevít [...] Bécsből engedélyt nyert egy szláv nyomda felállítására Zágrábban, Moszkvából pedig pénzt ennek fölszerelésére, mert az oroszok mindig oda irányozták politikájukat, hogy a szláv mozgalom pánszlávvá [össz-szlávvá], vagyis oroszra alakuljon.

El kell ismernünk, hogy Gáj ügyesen látott hozzá feladatához; azzal kezdte, hogy megalapította a délszláv irodalmi nyelvet. [...] illírnek nevezte e nyelvet, s erősen hitte, hogy nemcsak a horvátokra, hanem a szerbekre, dalmatákra és szlovénekre is ki fog terjedni. A horvát ifjúság rajongással fogta föl Gáj eszméit, s maga előtt látta már a délszláv birodalmat, melyben övé lesz a vezérszerep.

A horvát katolikus klérus [...] pártolta az illír mozgalmat. Néhány szegényebb mágnás, kinek jövedelme nem engedte, hogy Bécsben vagy Pesten töltsen idejének egy részét, de Zágrábban szerepet akart játszani, szintén fölkarolta e nemzetiségi izgatást, melynek éle nyíltan Magyarország ellen fordult, s emellett olcsó dicsőségre tág tért nyitott.” (*Pulszky Ferenc: Életem és korom*)

„[...] az ország idegen ajkú lakosait nyelvüktől megfosztani nem csak soha nem is szándékozott, de sőt elismerni, miképpen a magánélet nyelvviszonyaiba törvény által kényszerítőleg beavatkozni jogtalan volna [...] [De] a közigazgatásnak minden ága Magyarországon kivétel nélkül, valamint a hivatalos közlekedési nyelv és a magyar kormánnyal s a magyarországi törvényhatóságokkal a magyar korona akármely részéből magyar legyen.” (*Kossuth Lajos, 1840-es évek*)

„A nemzeti megújulás a kelet-európai fejlődés ismert jelensége [...]. Tartalmilag [...] lehet úgy fogalmazni, hogy a nemzeti megújulásnak van egy első, kulturális és egy második, politikai szakasza. Az elsőben a nemzeti nyelv és a nemzeti múlt, vagyis a történelem áll a középpontban. [...]A második szakaszban [...] politikai követelések fogalmazódnak meg, a nyelv hivatali használatától az önálló nemzetállam igényéig.” (Niederhauser Emil: *A nemzeti megújulás kora*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

20. A polgári állam kiépülése a dualizmus korában Magyarországon. (hosszú)
Mutassa be a polgári állam sajátosságait a közigazgatás és az iskolahálózat kiépülésén keresztül!

A vármegye „élén az állami érdekeket, illetve a kormány álláspontját képviselő főispán állt, akit a belügyminiszter javaslatára a király nevezett ki és mentett fel. Az állami centralizmus erősödésének következtében a XX. század elején a főispánok már igen széles jogkörrel rendelkeztek.” (Romsics Ignác: *Magyarország története a XX. században*)

Magyarország közigazgatása

A házassági jogról

„1894. XXXI. Tc.

29. § A házasságot polgári tisztviselő előtt kell megkötni.

Polgári tisztviselő: a) az anyakönyvvezető, b) a törvényhatóság első tisztviselője, c) a főszolgabíró, d) a rendezett tanácsú város polgármestere, e) az Osztrák–Magyar Monarchia diplomáciai képviselője.

30. § Oly kötés, mely nem polgári tisztviselő előtt történt, a törvény erejénél fogva semmi vonatkozásban nem tekintik házasságnak. [...]”

Az állami anyakönyvekről

„1894. XXXIII. Tc.

1. § A születések, házasságok és halálesetek közhitelű nyilvántartására és tanúsítására kizárólag a jelen törvény értelmében arra hivatott közegek által vezetett állami anyakönyvek szolgálnak.”

„Báró Eötvös József majd Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszterek igen sokat tettek az analfabétizmus javításáért. Az 1868-ban elfogadott népiskolai törvény kötelezővé tette a 6–12 éves korúak iskolába járását. Aki nem tanult tovább, köteles

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

21. A feladat a két világháború közötti magyar tudományos élet jellemzőivel kapcsolatos. (rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a klebelsbergi reformok háttérét, illetve a magyar tudományos élet kiemelkedő sikereit!

„A magyar hazát ma elsősorban nem a kard, hanem a kultúra tarthatja meg, és teheti ismét naggyá. [...] Szeretném a köztudatba bevinni, hogy a trianoni béke következtében lefegyverzett Magyarországon a kultusztárca tulajdonképpen honvédelmi tárca

is. Honvédelmi tárca olyan értelemben, hogy most elsősorban a szellem, a művelődés fegyvereivel kell védeni hazánkat, s ezekkel az eszközökkel kell mindig újból bebizonyítanunk a világ nemzetei előtt, hogy a magyar a viszontagságos életének második ezer évében is életképes, erős, és hogy bántani nagy történelmi igazságtalanság.” (Klebelsberg Kunó, 1921)

„Az egyetemi oktatás színvonaláról számos kitűnő professzor gondoskodott. A legsikeresebb Szent-Györgyi Albert volt, de kollégái közül többen nemzetközi hírnévre tettek szert szakterületükön a háború után. Például Bay Zoltán a radar feltalálója vagy Békésy György biofizikus, aki 1961-ben Nobel-díjat kapott. Az ekkor friss diplomás ifjú generáció tagjai közül Neumann János a számítástechnika, Wigner Jenő pedig a fizika területén szerzett elévülhetetlen érdemeket.” (Tankönyvi szöveg)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

22. A feladat az 1956-os forradalommal és szabadságharccal kapcsolatos. (hosszú)

Igazolja a források és ismeretei alapján, hogy az 1956-os forradalmi események a demokratikus viszonyok helyreállítását és a nemzeti függetlenség megteremtését célozták. Válaszában arra is térjen ki, hogy az eseményekben miként kapcsolódott össze a demokratikus viszonyok és a függetlenség megteremtésének problematikája!

- „1. Az összes szovjet csapatoknak azonnali kivonását követeljük Magyarországról, a békeszerződés határozatai alapján.
2. Az MDP-nek alulról felfelé, titkos alapon új alap-, közép- és központi vezetők választását követeljük, ezek a legrövidebb időn belül hívják össze a pártkongresszust, és válasszanak új Központi Vezetőséget.
3. A kormány alakuljon át Nagy Imre elvtárs vezetésével, a sztálinista korszak minden bűnös vezetőjét azonnal váltsák le.
4. Nyilvános tárgyalást követelünk Farkas Mihály és társai ügyében. Rákosi Mátyást – aki első fokon felelős a közelmúlt minden bűnéért és az ország tönkretevéséért – hozzák haza, és állítsák a nép ítélőszéke elé.
5. Általános, egyenlő és titkos választásokat követelünk az országban, több párt részvételével, új nemzetgyűlés megválasztása céljából. [...]
6. Követeljük a magyar – szovjet és a magyar – jugoszláv politikai, gazdasági és szellemi kapcsolatok felülvizsgálását és új rendezését [...]
12. Teljes vélemény- és szólás- és sajtószabadságot, szabad rádiót követelünk [...]”
(Részletek a MEFESZ 1956. október 22-én megfogalmazott 16 pontjából)

„Magyarország népe!

[...] A kormány elítéli azokat a nézeteket, amelyek szerint a jelenlegi hatalmas népmozgalom ellenforradalom volna. [...] az is vitathatatlan, hogy ezekben a megmozdulásokban elemi erővel bontakozott ki egy nagy, egész népünket átfogó és eggyé forrasztó nemzeti demokratikus mozgalom. Ez a mozgalom célul tűzte ki, hogy biztosítsa nemzeti függetlenségünket, önállóságunkat, szuverenitásunkat, kibontakoztassa társadalmi, gazdasági, politikai életünk demokratizmusát, mert csak ez lehet a szocializmus alapja hazánkban. [...]

[...] A rend védelmére és a közbiztonság helyreállítására haladéktalanul megalakul az új karhatalom a honvédség és a rendőrség alakulataiból, valamint a munkások és az ifjúság felfegyverzett osztagaiból.

A magyar kormány megállapodott a szovjet kormánnyal, hogy a szovjet csapatok azonnal megkezdik kivonulásukat Budapestről, s az új karhatalom megalakulásával egyidejűleg elhagyják a város területét.

[...] A rend helyreállítása után egységes, új államrendőrséget szervezünk, és az államvédelmi hatóságot megszüntetjük. Senkinek semmiféle bántódása nem eshet amiatt, hogy a fegyveres harcokban részt vett.

A kormány javaslatot terjeszt az Országgyűlés elé, hogy az ország címere ismét a Kossuth-címer legyen, és hogy március 15-ét ismét nemzeti ünnepé nyilvánítsák!”
(Nagy Imre beszédéből, 1956. október 28.)

„A szocialista nemzetek nagy közösségéhez tartozó országok [...] kölcsönös kapcsolataikat csakis a teljes egyenjogúságnak, a területi integritás tiszteletben tartásának, az állami függetlenségnek és szuverenitásnak, az egymás belügyeibe való be nem avatkozásnak elveire építhetik. [...]

A szovjet kormány [...] utasítást adott a katonai parancsnokságnak, hogy vonja ki a szovjet katonai alakulatokat Budapestről, mihamarabb ezt a magyar kormány jónak látja. (A Szovjetunió kormányának nyilatkozata, 1956. október 30.)

„[...] A Magyar Népköztársaság kormányához hiteles értesülések érkeztek újabb szovjet alakulatok Magyarországra való bevonulásáról. A Minisztertanács elnöke [...] követelte ezeknek a szovjet alakulatoknak haladéktalan, azonnali visszavonását. Közölte a szovjet nagykövettel, hogy a magyar kormány a Varsói Szerződést azonnal felmondja, egyidejűleg kinyilatkoztatja, Magyarország semlegességének védelmére a négy nagyhatalom segítségét kéri. [...]” (Nagy Imre jegyzéke az ENSZ-hez)

„Egész helyzetünket az dönti el, hogy a 200 milliós orosz birodalomnak mi a szándéka a határainkon belül levő katonai erejével. [...] ne tévesszük szem elől, hogy az országban lefolyt harc nem forradalom volt, hanem szabadságharc. 1945-től egy veszített, számunkra céltalan háború után erőszakkal épült ki az itteni rendszer, amelynek örökösei most a tagadás, a megvetés, az undor és elítélés izzó bélyegét ütik annak minden porcikájára. A rendszert az egész magyar nép söpörte el. Az örökösök ne kívánjanak erről még egy bizonyosságot. A világon páratlan szabadságharc volt ez, a fiatal nemzedékkel népünk élén. [...] A szabadságharc azért folyt, mert népünk szabadon akart dönteni arról, hogy miképpen éljen. Szabadon akart határozni sorsa, államának igazgatása, munkájának értékesítése felől. [...] Új, visszaélésmentes választás szükséges, amelyben minden párt indulhat. A választás történelmi nemzetközi ellenőrzés mellett. (Mindszenty József rádióbeszéde 1956. november 3.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

	Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	44	
II. Szöveges, kifejtendő feladatok:		
13. Keleti és nyugati kereszténység	7	
14. Középkori gazdaság és kereskedelem	16	
15. Az I. világháború utáni világgazdaság	7	
16. Háborúellenes diplomácia az 1930-as években	16	
17. Nagy Lajos törvényei	7	
18. Buda ostroma	16	
19. Nemzeti törekvések a Habsburg Birodalomban	7	
20. A polgári állam kiépülése Magyarországon	16	
21. Magyar tudomány a két világháború között	7	
22. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	16	
II. Szöveges, kifejtendő feladatok	46	
I. + II. Összesen	90	

javító tanár

	Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges, kifejtendő feladatok		

javító tanár

jegyző